

BALKAN ÜLKELERİNDEKİ BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN GLOBAL KRİZ SÜRECİNDEKİ GELİŞİMİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet Hasan EKEN*

Hüseyin SELİMLER**

Süleyman KALE***

Öz

Global kriz bazı ülkeleri daha fazla etkilediği gibi, bazı bankaları da diğerlerine göre daha fazla etkilemiştir. Bunun sonucu bazı ülkelerde kriz daha etkili oldu, birçok banka iflas etti, bazı bankalar devlet desteği ile faaliyetlerini sürdürmeye çalıştı. ABD’de ortaya çıkan ve Avrupa’da devam eden kriz, AB ülkelerini etkilemesi yanında bu ülkelerle ekonomik ve finansal ilişki halinde olan ülkeleri ve bankalarını da etkilemiştir. Bankaların bilançolarında taşıdıkları risk nedeniyle krize daha duyarlı olmaktadır. Krizin etkilerini oynaklık ve duyarlılık arttırmakta, oynaklık bankaların kontrolü altında değildir ve dışsal olarak belirlenir. Ancak, bankaların krizden etkilenmesi daha çok onların riske duyarlılıklarına bağlı olmakta ve bunun bankaların kontrolü altında olduğu kabul edilmektedir. Bankaların risk iştahına bağlı olarak, bankalar bilanço yapılarını değiştirerek finansal ve finansal olmayan risklere karşı duyarlılıklarını değiştirebilirler. Bu çalışmada da, 12 Balkan ülkesinde faaliyet gösteren 213 ticari, tasarruf ve kooperatif bankalarının 2006-2012 dönemine ilişkin bilanço yapısı incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda, kredi riski, likidite riski, faiz riski, operasyonel riskin krizin yaşandığı bu dönemde nasıl bir seyir izlediğinin analizi amaçlanmıştır. Bankalar, Avrupa Birliği (AB) yesi ülkeler ile ye olmayan ülkeler, aktif büyüklükler, faaliyette bulunduğu bölgeler ve ülkeler bazında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Global Kriz, Bankacılık, Bilanço, Balkan lkeleri

Jel Kodları: E44,G20,G21,G32,M41

---

* Prof.Dr., İstanbül Ticaret Üniversitesi Öğretim yesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü,
mheken@ticaret.edu.tr

** Dr., Ziraat Bankası, Müdür, hselimler@ziraatbank.com.tr

*** Dr., Ziraat Bankası, Müdür, skale@ziraatbank.com.tr

THE EVALUATION OF BANKING SECTOR IN BALKAN COUNTRIES DURING GLOBAL FINANCIAL CRISIS

Abstract

As it is the case the global financial crisis has affected some countries more than others and it also affected some banks more than others as well. Accordingly global crisis was more destructive in some countries where many banks went bankrupt or survived with the support from their states. The global financial crisis that is started in the USA and later spreaded in Europe, alongside damaging the EU countries, hurted other countries those were economically and/or financially integrated with EU countries. Banks are becoming sensitive to crisis due to the risk they carry on their balance sheets. The effects of crisis are strengthened by two dimensions of risk namely volatility and sensitivity. Volatility is exogenous for banks. Thus banks get affected by crisis due to their sensitivity to risk which is under their control. In line with their risk appetite banks change the structures of their balance sheets that eventually determine their sensitivity to risk. In this work, the balance sheet structures of 213 banks (commercial, savings and cooperative) in 12 Balkan countries were examined and compared for the period of 2006-2012. Within this framework it has been aimed to analyse the trends in credit risk, liquidity risk, interest rate risk and operational risk. Banks were handled from different perspectives such as being EU member or not, their sizes, and their geographical regions.

Keywords: Global Crisis, Banking, Balance Sheet, Balkan Countries

Jel Codes: E44,G20,G21,G32,M41

GİRİŞ

Bankalar, fon fazlası olan birimlerden borç alan ve açığı olan birimlere kredi olarak veren aracı kuruluşlardır (Sinkey,1989) Parasını bankalara yatıran birimlerin amacı, tüm risk türlerine karşı yatırımlarını korumak, tasarruflarından belirli bir getiri oranını da sağlamaktır. Diğer taraftan bankalardan borç alan birimlerin amacı, risk etkilerinden kendilerini korumak ve borçlanma maliyetlerini sabitlemektedir. Bu durum her iki tarafa, faaliyetleri ile ilgili belirsizliğin ortadan kaldırılmasında yardımcı olur (Eken, Selimler ve Kale, 2013,17). Bankalar bu aracılık fonksiyonunu yerine getirirken birçok risk altında faaliyet göstermektedir. Fon arzeden ile talep edenler, risklerini azaltmak için bankaları aracı olarak seçerken, bankaların bu riskleri taşıması, onların risk yönetimine ağırlık vermesini önemli ve gerekli kılmaktadır. Ancak, bankalar risk yönetiminde başarılı olsalar da krizler ve sonuçları bankaları etkilemekte, bilançolarında bozulmalara yol açmaktadır. Reel sektörde oluşabilecek bir kriz dahi, bu firmalara kredi veren bankaların sonuçta bilançolarını etkileyecek sonuçlar doğurabilmektedir.

Bankalar ve bankacılık sektörü, ülkelerin finansal sistemlerindeki en büyük paya sahip kuruluşlar ve sektörlerdir. Dolayısıyla, bankacılık sisteminin sağlıklı ve güven içinde işleyişi çok önemlidir. Ekonomik koşullar ile yakından ilişki halindedir ve birinde oluşabilecek olumsuzluk diğerine de yansiyacak ve etkileyecektir. Son yıllarda meydana gelen krizler, bankacılık sektöründe çıkması yanında, bankacılık sektörü kaynaklı olmayan krizler olsa da bankacılık sektörünü çeşitli şekillerde etkilemiştir.Küreselleşmenin bir sonucu olarak, bir ülke veya bölgede kriz ortaya

ıkmasa dahi diğer ülkelerdeki finansal krizler, bu ülkeler ile ekonomik ve finansal ilişkisi olan ülkeleri ilk başta ve/veya daha fazla olmak üzere etkilemiştir. Dolayısıyla krizin ortaya çıktığı ülke olmasanız dahi krizin yayıldığı veya en çok etkilediği ülkelerden biri olmanız muhtemeldir.

Kriz süreci bankacılık sektörünü etkilemekte, bu etkileri de bankacılık sektörü ve bankaların bilançoları başta olmak üzere tüm finansal tablolarında görmek mümkündür. Bu çalışmada da, bankaların bilançolarının aktif ve pasifinde yer alan hesaplardan hareket edilerek, 2006-2012 dönemine ilişkin Bankscope'tan alınan banka verileri ile sektöre ilişkin rasyolar elde edilmiş, bu rasyolar çeşitli gruplar altında analiz edilerek, kriz sürecinde Balkan lkelerinde faaliyet gösteren ticari, tasarruf ve kooperatif toplam 213 bankanın bilanço yapılarındaki değişimi, analiz dönemi içinde risk tercihleri ve davranışlarındaki değişimler belirlenmeye çalışılmıştır. Kategoriler arş karşılaştırmalar yapılırken - rneğin AB yesi olan ve olmayan ülkeler- 2006-2012 yılı ortalamaları alınarak, dönemi daha iyi veya daha kötü geçiren kategorileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunun yanında, kriz öncesi ve kriz sonrası gelişmeler tespit edilirken kriz öncesi 2006-2009 ve kriz sonrası da 2010-2012 yılları arası olarak blnmştir. Bu dönemlere ilişkin ortalamalar alınarak karşılaştırmıştır. Tablolar ile ilgili açıklamalarda da dönem içinde göstermiş oldukları eğilimler dikkate alınarak yorumlar yapılmıştır.

İzleyen bölümlerde ilk önce Balkan lkeleri bankacılık sistemi tanıtılacak, sonra kredi riski, karlılık analizi, risk analizi ve likidite riski başlıklarına ait 13 arasyo analiz edilecektir. Analizler, bankaların coğrafi dağılımı, aktif büyüklüğü, borsada işlem görmesi , AB yesi olup olmaması kriterleri yanında, 213 bankanın ülkelerine göre sınıflandırma yapılmak suretiyle gerçekleştirilecektir.

I. Balkan lkeleri Bankacılık Sisteminin Genel Görünümü

Tablo-1'de Balkan lkelerinin seçilmiş bankacılık göstergelerine yer verilmektedir. Bu veriler ile Balkan lkelerinde bankacılık sisteminin genel görünümü verilmeye çalışılmıştır.

Tablo 1. Balkan lkelerinde Genel Görünüm – 2012 Yılı İtibariyle

	Banka Sayısı	Aktif Artışı	Kredi Artışı	Takip Kr/ Kredi	Aktif/ GSYİH	Yab. Payı	Kredi / Mevd	Aktif Karlı	zkaynak Karlılığı
Arnavutluk	16	7,0	1,6	22,5	85,60	94	58	0,3	3,8
Bosna Hersek	28	1,9	4,10	13,5	87,10	92	120	0,6	5,0
Bulgaristan	31	7,30	3,2	16,6	105,5	74	101	0,7	6,3
Hırvatistan	31	-1,9	-2,4	13,8	121,8	90	103	0,9	6,1
Yunanistan	52	-7,27	-13,53	23,3	130,0	21,3	142,2	-1,8	-
Kosova	9	6,8	3,8	7,4	59,8	89*	77	0,7	6,8
Makedonya	16	6,6	6,82	10,1	-	90*	85*	0,4	3,8
Karadağ	11	-	-3,83*	17,6	-	89,7*	108	-2,0	-18,1
Romanya	39	0,6	-1,1	18,2	68,9	90	108	-0,6	-5,9
Sırbistan	33	0,2	1,0	18,6	93,8	69	125	1,0	4,7
Slovenya	23	-2,4	-3,9	15,2	125,5	31	152	-1,5	-19,6
Türkiye	49	12,6	16,4	2,7	98,0	21	106,1	2,4	19,6

*2011 verileridir.

Kaynak: IMF, GFSR-FSITables-April2014, <http://fsi.imf.org/fsitables.aspx>, Raiffeisen Bank International A.G. (2014), European Investment Bank.(2013). , EBF. (2013) (www.ebf-fbe.eu)

Sigorta, leasing ve yatırım şirketleri finansal sistemin tamamlayıcı bir parçası olsa da bölgedeki ülkelerin finansal sistemi ağırlıklı olarak ticari bankalara bağlı olup, bankaların toplam finansal sektörde payı %75- %90 aralığındadır. Bölgedeki bankaların çoğunluğuna, AB bankaları sahip olduğu için, Batı Avrupa bankacılık sektöründeki mali döngü, bölgedeki bankaların kredi faaliyetleri üzerine direkt etkiye sahiptir. Batı Balkan bölgesindeki ticari bankalara ağırlıklı olarak Avusturya, İtalya, Slovenya, Yunanistan ve Fransız bankaları sahip ve Balkan ülkelerinin dış ticaretinde Batı Avrupa ülkelinin payı yaklaşık %60 kadardır. Bu yüzden, bu bölgede ticari bankaların kredi faaliyetleri doğrudan Batı Avrupadaki finansal piyasalardaki hareketlerden etkilenmektedir. Batı Avrupa'yı vuran her bir finansal şok çok kısa zamanda bölgeye de sıçrayabilecektir. (Cuasevic,2012,1-4).

Avrupada olduğu gibi Balkan ülkelerinde de krizin etkilerini görmek mümkün ve bunu çalışmada verilen tablolarda ayrıntılı olarak göreceğiz. Bölgedeki olumsuz gelişmeleri açıklayabilen birkaç sebep vardır. Birincisi, krizin başlamasından günümüze kadar, daha yüksek riskli borçlulara veya kredi geçmişi zayıf müşterilere daha çok kredi verilmesi, ikincisi, finansal krizle birlikte, zayıf kredi geçmişi olan müşterileri seçicilikte başarısız bir seçim yapılmasıdır. Fonlar, kaliteli projeler yerine, ekonomik krizi derinleştiren ve sonuçta riskin azalmasını önleyen, likit olmayan hatta batmış firmalara kanalize edilmiştir(Ganic,2012,184). Zaten takipteki kredilerin/kredilere oranı, bunu oransal olarak ta açıklamaktadır.

Tablo 1, Balkan ülkelerinin ayrıntılı analizi öncesi, bankacılık sisteminin genel görünümü göstermek amacıyla verilmiştir. Tablodaki veriler ışığında bankacılık sektörü hakkında şunları ifade edilebiliriz;

Bankaların aktiflerinin GSYİH'ya oranı ülkeler arasında farklılık göstermekte, en yüksek oran Yunanistan(%130), Slovenya (%125,5) ve Hırvatistan (%121,8)'da, en düşük oran ise Kosova (%59,8) ve Romanya (%68,9)'dadır. Diğer ülkelerin de ağırlıklı olarak %85-105 arasında değişmektedir. Bankacılık sektörünün derinleşmesi açısından da önemli bir göstergedir. Balkan ülkelerinde, ekonominin ve ticaretin finansmanının baskın kanalı bankacılık sektörü olduğu ifade edilebilir.

Yabancı bankalar yerli bankacılık sektöründe önemli paylar elde etmiş ve büyüyen kredi talebi nedeniyle faaliyetlerini genişletebilmişlerdir. Yabancı bankaların sektördeki payının Hırvatistan, Arnavutluk, Bosna-Hersek ve Makedonyada %90'dan daha yüksek olduğu hesaba katılırsa, bölgede yabancı bankaların yüksek hakimiyeti açıktır. Türkiye, Yunanistan ve Slovenya'da yabancı bankaların payı düşük görünmekle birlikte, oranlar yabancı bankaların toplam aktifinin, toplam bankacılık sektörü aktifine oranı ile hesaplandığından, halka açık / borsada işlem gören bankaların bu yol ile yabancıların elinde bulunan oranlarla daha da artabileceğini de dikkate almak gereklidir. Bu şekilde Türkiye'deki oran yaklaşık %42 civarındadır.

Balkan ülkelerinin finansal sektörü diğer bölgelerle karşılaştırıldığında AB'deki finansal krizin olumsuz etkilerine maruz kalmıştır. Bunun ana sebebi, Avrupa bankalarının (Avusturya, İtalya ve Alman bankaları) bölgedeki önemli varlığı. AB borç krizi ile birlikte tırmanan kriz, Balkan ülkeleri yerel finansal sektöründe de finansal risk yaratmıştır. Balkan ülkelerinde kredi

piyasasındaki büyüme krizden sonra daha hızlı adımlarla ilerlemiştir. Neredeyse tüm ülkelerde kredi büyümesi AB borç krizinin başlangıcına göre daha yüksek düzeydedir. Tablo-7'den de görüleceği üzere kredilerin aktive oranı 213 banka için 2006 yılı ortalaması %56 iken göre 2012 yılı ortalaması %67 olmuştur Tablo-1'de yer alan kredi / mevduat oranına göre, Slovenya (%152), Yunanistan (%142), Bosna&Hersek (%120), Sırbistan (%125) iken Arnavutluk (%58) ve Kosova (%88)'da bu oran düşüktür. 2012 yılında 2011 yılına göre artış hızının düştüğü ve azaldığı görülmekle birlikte aktifteki payı artmıştır.

Makroekonomik ortamda yetersiz bir kredi genişlemesi finansal istikrarı etkileyebilir. Kredi genişlemesi, yatırımların artması ve ekonomik büyüme yolu ile makroekonomik çevre üzerine pozitif etkiye sahiptir. Tablo 1'e baktığımızda, 2012 yılında 2011 yılına göre, kredi artışı düşük düzeyde gerçekleşmesi yanında bazı ülkelerde azalmalar olmuştur. Yunanistan (-% 13,53), Romanya ve Slovenya'da da azalma olmuştur. Kredilerinde artış görülen ülkeler ise %5 ve altında olmuş, sadece Türkiye'nin 2012 yılındaki kredi artışı %16,4 olarak gerçekleşmiştir. Ancak, tablo 7'den de görüleceği üzere, 2006-2012 döneminde kredilerin aktif içinde payında özellikle 2010 ve sonrası olumlu artışlar görülmüştür. Bu aktifin de düşük düzeylerde artışı yanında kriz sonrası kredilerin genişlemesinin de etkisi ile açıklanabilir.

Global ekonomik kriz, Balkan Bölgesinde başlamadı ama kriz bölgedeki tüm ülkeleri etkiledi (Pere ve Hashorva,2011,103-104). Balkan ülkeleri bankaları, Avrupa'daki krizin Balkan'lardaki etkisiyle sorunlu kredilerdeki artış ve karlılıklardaki azalış ile karşı karşıya kaldılar. Tablo 9'de 213 bankanın, 2006 yılında toplam kredi portföyü içindeki sorunlu kredilerin payı %4 iken, 2012 yılında %13'e yükseldi. Türkiye %2,7 ile en düşük orana sahip ve ikinci sırada Kosova %7,5 ile izlemiş, Yunanistan %23,3 ve Arnavutluk %22,5 ile en yüksek takipteki krediler / toplam krediler oranına sahip olmuştur.

Finansal sistemin sağlıklı işlemesi ve faaliyeti tüm ekonomik faaliyete bağlıdır ve finansal kurumlar bazı makroekonomik gelişmelerden önemli oranda etkilenir (Evens, Leone, Gill, Hilbers,2000,10). Bankaların hakim olduğu bir finansal sistemde, ekonominin ihtiyaçları banka kredileri ile finanse edilmekte ve banka kredilerine bağımlı olmaktadır. Açıktır ki, sağlıklı bir bankacılık sektörü olmadan sağlıklı bir ekonomi de olmaz. Bankacılık sektörünün istikrarı, GSYH'nın büyümesine de olumlu etkisi vardır, GSYH'nın büyüme oranındaki düşüş de kredibilitiyi azaltır ve kredi riskini artırır (Zivko ve Kandzija,2013, 130-137). Batı Balkan ülkelerinde sağlam ve istikrarlı bir finansal sistem oluşturulması piyasa merkezli ekonomilere geçiş için temel öneme sahiptir. Sağlam bir makroekonomik ortam genel olarak bankacılık sisteminin dinamik gelişmesi için bir ön şart olarak görülür (Ganic,2012,179).

Net faiz marjı, aktif karlılığı ve özkaynak karlılığına ilişkin olarak 213 bankanın verisini içeren veriler tablo 3-4-5'te verilmiştir. Her 3 oranda da 2006-2012 dönemine ilişkin gelişimi olumsuz olup, bu durum özellikle krizin etkilerinin hissedilmeye başlandığı 2009 yılından itibaren daha da açık bir şekilde görülmeye başlanmıştır. Balkan ülkelerinin bankacılık sektörünün karlılığında azalma (i) kredi büyümesindeki yavaşlama (ii)kredi kalitesindeki kötüleşme (iii) risk primindeki artış ile açıklanabilir. (Ganic,2013,188-191).

2. Veriler ve Metodoloji

Bankscope'tan alınan veriler, 2012 yılı itibariyle faaliyette bulunan ve ilgili dönemde yeterli verisi bulunan 213 ticari, tasarruf ve kooperatif bankasının verilerini kapsamaktadır. İnceleme kapsamındaki ülkeler, balkan ülkeleridir. Analiz edilen bankaların toplam aktifleri 1.476.345 milyon USD ve incelenen ülkelerin bankacılık sektörü aktif toplamının %76,34'ünü, incelenen 213 banka ise %63'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 2. Bankscope'tan Alınan Bankacılık Verileri

	Analiz Edilen Banka Sayısı	Toplam Aktif 2012 Milyon \$	Analiz Edilen Ülke Bankaları	Ülke Aktif Toplamı Milyon \$	Analiz Edilen Bank %	Analiz Edilen Aktif %	Toplam Ülke Aktifleri Milyon EUR
	(1)	(2)	(3)	(4)	(1) / (3)	(2) / (4)	
Arnavutluk	12	10.520	16	11.389	75,0	92,37	8.625
Bosna Hersek	22	8.805	28	15.069	78,6	58,43	11.416
Bulgaristan	19	48.236	31	55.622	61,3	86,72	42.138
Hırvatistan	30	72.721	31	73.260	96,8	99,26	53.068
Yunanistan	12	420.435	52	583.722	23,1	72,03	442.214
Kosova	4	1.989	9	3.501	44,4	56,82	2.652
Makedonya	14	6.229	16	7.574	87,5	82,24	5.738
Karadağ	7	1.927	11	3.707	63,6	51,98	2.808
Romanya	25	92.717	39	120.660	64,1	76,84	91.409
Sırbistan	30	29.297	33	36.730	90,9	79,76	27.826
Slovenya	17	57.787	23	58.740	73,9	98,38	44.500
Türkiye	21	725.682	48	963.967	43,8	75,28	730.278
Arnavutluk	213	1.476.345	338	1.933.941	63,0	76,34	1.462.672

31.12.2012 EUR/USD Paritesi : 1,32

3. Karlılık Analizi

Bir bankanın karlılık performansı, aktif karlılığı, özkaynak karlılığı ve net faiz marjı ile ölçülür. Yatırımcılar, hangi bankanın veya bankacılık sektörünün daha çok karlılık performansına sahip olduğunu görmek için bu oranları karşılaştırabilir. Bununla birlikte, sorunlu krediler için ayrılan karşılıkların etkilerini göstermeyen net faiz marjı oranı yanında faiz dışı gelir ve giderleri de dolayısıyla karşılıkların etkilerini de içeren aktif karlılığı ve özkaynak karlılığı'na sırasıyla tablo 4 ve 5'te yer verilmiştir.

3.1. Net Faiz Marjı

Bir bankanın net faiz marjı, krediler ve menkul kıymetlerden aldığı faiz gelirleri ile mevduat ve borçları için ödediği faiz giderleri arasındaki farkın, toplam ortalama getirili aktiflere bölünmesi ile elde edilir.

Tablo 3. Net Faiz Marjı

Banka Sayısı	Kategoriler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
73	AB Üyesi Balkan Ülke.	0,03	0,03	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,04
140	AB Üyesi Olmayan Ül.	0,05	0,04	0,05	0,06	0,05	0,06	0,06	0,05
108	Aktif Sıralaması 1-10	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,05	0,04
64	Aktif Sıralaması 11-20	0,05	0,05	0,06	0,07	0,07	0,07	0,07	0,06
83	Halka Açık-Borsa Kote	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,04
130	Halka Açık Olmayan	0,04	0,04	0,04	0,05	0,05	0,07	0,05	0,05
18	Ana Ülkede Faal	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,04	0,04
195	Ana + Diğer Ülke Faal	0,04	0,04	0,04	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
3	XXL	0,04	0,04	0,04	0,05	0,04	0,05	0,05	0,04
8	XL	0,04	0,03	0,04	0,04	0,04	0,05	0,04	0,04
3	L	0,06	0,05	0,07	0,08	0,06	0,06	0,11	0,07
8	M	0,04	0,04	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
12	S	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,04
70	XS	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,05	0,05	0,04
109	XXS	0,04	0,05	0,05	0,05	0,06	0,06	0,06	0,05
Ülkeler		2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
12	Arnavutluk	0,04	0,05	0,05	0,05	0,05	0,13	0,05	0,06
22	Bosna Hersek	0,05	0,05	0,07	0,04	0,04	0,06	0,05	0,05
19	Bulgaristan	0,04	0,04	0,05	0,05	0,06	0,06	0,07	0,05
30	Hırvatistan	0,03	0,04	0,04	0,03	0,04	0,03	0,04	0,04
12	Yunanistan	0,03	0,03	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,03
4	Kosova	0,06	0,05	0,07	0,08	0,12	0,10	0,09	0,08
14	Makedonya	0,05	0,04	0,05	0,05	0,05	0,07	0,05	0,05
7	Karadağ	0,05	0,06	0,05	0,04	0,04	0,05	0,04	0,05
25	Romanya	0,04	0,05	0,06	0,06	0,06	0,05	0,06	0,05
30	Sırbistan	0,05	0,06	0,06	0,08	0,10	0,08	0,08	0,07
17	Slovenya	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03
21	Türkiye	0,05	0,04	0,05	0,06	0,05	0,06	0,06	0,05
213 Bankanın Rasyosu		0,04	0,04	0,04	0,05	0,04	0,05	0,05	0,04

Gri Alan : %5 ve üzerini, **Koyu Rakamlar :** %10 ve üzerini ifade etmektedir.

Tablo 3'ten güleceği üzere Balkan ülkeleri kriz öncesi ortalama %5, sonrası %4 NFM oranı ile faaliyet göstermiştir. 2012 yılı net faiz marjı (NFM) oranları ağırlıklı olarak %4-5 aralığında seyretmiştir. Ancak, kategoriler arasında yapılan karşılaştırmalarda, AB üyesi Balkan ülkelerinde oranın üye olmayanlara göre daha düşük olduğu, 2006-2012 döneminde aktif büyüklüğü açısından kendi ülkesinde 11-20 sıralarda bulunan ülkelerin daha yüksek bir NFM oranı ile faaliyette bulunduğu, halka açık olmayan bankaların 2008 ve öncesi halka açık bankalara oranla daha yüksek bir NFM oranına sahip iken sonrası (kriz sonrası) düştüğü, aktif büyüklüğü açısından L, M ve XXS kategorisindeki bankaların bu dönemde en yüksek NFM oranı ile faaliyette bulunmuşlardır. Net faiz marjı, tüm kategorilerde kriz sonrası dönemde kriz öncesi döneme göre azalmıştır. Ayrıca, AB üyesi olmayan ülkelerin, aktif sıralaması 11-20, halka açık olmayan ve ana+diğer ülkelerde faaliyette bulunan kategorilerinde karşılaştırmalı olarak bu kategorilerdeki bankaların daha iyi performans gösterdiği görülmektedir.

Ülkeler incelendiğinde, Arnavutluk, Kosova ve Sırbistan'da 2009 öncesi %10 ve üzeri oranlar görülmüştür. Slovenya'nın kriz öncesi ve sonrası en düşük orana sahip olduğu, kriz öncesine göre en büyük düşüşün sırasıyla Kosova ve Sırbistan'da olduğu, genel olarak tüm sınıflandırmalarda bir azalma eğilimi görülmektedir.

3.2. Aktif Karlılığı

Aktif karlılığı, net gelirin ortalama aktiflere oranı ile hesaplanır. Aktif karlılığı, gelir elde etmek için banka yönetiminin toplam aktifi (kredi ve yatırım) ne kadar iyi kullandığını veya aktifteki her bir TL / doların ne kadar kar yarattığını gösterir. Tüm kategorilerin kriz sonrası aktif karlılığının azaldığı görülmüştür. Kriz sonrası AB'ye üye balkan ülkelerinde bu oranın negatif olduğu, buna karşın üye olmayan ülkelerin aktif karlılığını korudukları, aktif sırası 1-10 arasında olan bankalar, halka açık bankalar, sadece kendi ülkesinde faaliyet gösteren bankalar, XXL ve XL kategorisinde yer alan bankaların aktif karlılığının bu süreçte daha olumsuz etkilendiği görülmektedir. AB üyesi olmayan ülkeler ile L kategorisinin daha iyi orana sahip olduğu görülmüştür.

Ülkeler incelendiğinde; kriz öncesine göre en kötü etkilenen bankaların Yunanistan, Karadağ ve Slovenya bankaları olduğu, Türkiye'deki bankaların bu süreçte aktif karlılığının istikrarlı olduğu görülmektedir. Tüm sınıflandırmalarda 2009 ve öncesine göre aktif karlılığında bir azalma ve özellikle 2011 yılında negatif değerler alındığı görülmektedir. 2013 bankanın aktif karlılığı da 2006 yılında %2 iken 2011 yılında -%2 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4. Aktif Karlılığı

Banka Sayısı	Kategoriler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
73	AB Üyesi Balkan Ülke.	-0,01	-0,06	0,00	0,01	0,01	0,02	0,01	0,00
140	AB Üyesi Olmayan Ül.	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,02	0,02
108	Aktif Sıralaması 1-10	0,00	-0,02	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01
64	Aktif Sıralaması 11-20	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01
83	Halka Açık-Borsa Kote	0,00	-0,03	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01
130	Halka Açık Olmayan	0,00	0,00	0,01	0,01	0,02	0,03	0,01	0,01
18	Ana Ülkede Faal	0,00	-0,05	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,00
195	Ana + Diğer Ülke Faal	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
3	XXL	0,00	-0,04	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01
8	XL	0,00	-0,03	0,01	0,02	0,01	0,03	0,02	0,01
3	L	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,04	0,02
8	M	0,00	0,00	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01
12	S	0,00	0,00	0,01	0,01	0,02	0,02	0,01	0,01
70	XS	0,00	-0,01	0,00	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01
109	XXS	0,00	0,00	-0,01	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00
	Ülkeler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
12	Arnavutluk	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,04	0,02	0,02
22	Bosna Hersek	0,01	0,01	-0,01	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01
19	Bulgaristan	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,03	0,03	0,02
30	Hırvatistan	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
12	Yunanistan	-0,02	-0,09	0,00	0,01	0,01	0,02	0,01	-0,01
4	Kosova	0,01	0,01	0,01	0,01	0,03	0,03	0,03	0,02
14	Makedonya	0,01	0,00	0,01	0,01	0,02	0,03	0,02	0,01
7	Karadağ	0,00	-0,01	-0,03	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00
25	Romanya	-0,01	0,00	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01
30	Sırbistan	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01
17	Slovenya	-0,02	-0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00
21	Türkiye	0,02	0,02	0,02	0,03	0,02	0,03	0,03	0,02
213	Bankanın Rasyosu	0,00	-0,02	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01

Gri Alan : Negatif Oranları, **Koyu Rakamlar** : %3 ve üzerini ifade etmektedir.

3.3. Özkaynak Karlılığı

Özkaynak karlılığı, net gelirlerin ortalama özkaynaklara bölünmesi ile hesaplanır. Banka sahipleri, yatırdıkları sermayeden bankanın ne kadar kazandığı ile daha çok ilgilenirler ve bu özkaynak karlılığı ile ölçülür.

Tablo 5'ten görüleceği üzere, AB üyesi Balkan ülkelerinin kriz öncesine göre özkaynak karlılığının çok büyük düşüş gösterdiği, halka açık bankaların, ana ülkelerinde faaliyet gösteren

bankaların ve aktif küçük bankaların (XS ve XXS) bu süreçten olumsuz etkilendiği ve özkaynak karlılıklarının düştüğü, 2006 yılında %20 ve üzerine özkaynak karlılıklarının 2011 yılında negatife düştüğü görülmektedir. AB üyesi olmayan ülke bankalarının, orta ölçekteki bankaların (gerek ülkelerinde aktif sıralamasında 11-20 arasında yer alanlar, ana ülke dışında bir ülkede faaliyette bulunan bankalar ile L kategorisinde yer alan bankaların bu süreçten en az olumsuz etkilenen bankalar olduğu görülmektedir. Kriz öncesi ve sonrası karşılaştırıldığında tüm kategorilerde ve ülkelerde düşük görüldüğü, ayrıca önemli oransal farklılık ortaya çıktığı görülmektedir. 2006-2012 döneminde en çok düşüşün görüldüğü yıllar 2011 ve sonrası 2012 yılı olmuştur. 213 banka ortalaması 2006 yılında %20 iken 2012 yılında %4'e düşmüştür

Tablo 5. Özkaynak Karlılığı

Banka Sayısı	Kategoriler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
73	AB Üyesi Balkan Ülke.	-0,63	-0,89	0,02	0,08	0,17	0,22	0,20	-0,12
140	AB Üyesi Olmayan Ül.	0,14	0,14	0,17	0,19	0,16	0,25	0,21	0,18
108	Aktif Sıralaması 1-10	0,05	-0,24	0,13	0,15	0,18	0,25	0,21	0,10
64	Aktif Sıralaması 11-20	0,01	0,01	0,05	0,07	0,09	0,16	0,10	0,07
83	Halka Açık-Borsa Kote	0,05	-0,33	0,13	0,15	0,17	0,23	0,22	0,09
130	Halka Açık Olmayan	0,03	0,03	0,09	0,12	0,16	0,24	0,14	0,11
18	Ana Ülkede Faal	-0,09	-0,65	0,11	0,15	0,19	0,29	0,23	0,03
195	Ana + Diğer Ülke Faal	0,09	0,07	0,12	0,14	0,15	0,20	0,18	0,14
3	XXL	0,06	-0,46	0,15	0,19	0,20	0,26	0,24	0,09
8	XL	0,08	-0,35	0,16	0,19	0,18	0,30	0,23	0,11
3	L	0,15	0,17	0,19	0,18	0,17	0,23	0,45	0,22
8	M	-0,01	0,04	0,07	0,10	0,18	0,19	0,18	0,11
12	S	-0,01	0,00	0,07	0,09	0,16	0,16	0,16	0,09
70	XS	-0,01	-0,05	0,02	0,05	0,12	0,15	0,11	0,06
109	XXS	-0,01	-0,01	-0,05	-0,01	0,02	0,06	0,08	0,01
	Ülkeler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
12	Arnavutluk	0,08	0,14	0,14	0,15	0,22	0,58	0,23	0,22
22	Bosna Hersek	0,08	0,08	-0,07	0,02	0,05	0,12	0,08	0,05
19	Bulgaristan	0,05	0,06	0,07	0,09	0,22	0,27	0,23	0,14
30	Hırvatistan	0,06	0,07	0,07	0,07	0,10	0,12	0,15	0,09
12	Yunanistan	1,13	-1,78	0,01	0,08	0,16	0,24	0,22	0,01
4	Kosova	0,11	0,12	0,12	0,05	0,26	0,25	0,28	0,17
14	Makedonya	0,06	0,03	0,09	0,06	0,12	0,18	0,14	0,10
7	Karadağ	-0,02	-0,06	-0,25	0,04	-0,03	0,17	0,09	-0,01
25	Romanya	-0,06	0,02	0,06	0,10	0,26	0,19	0,18	0,11
30	Sırbistan	0,04	0,06	0,05	0,04	0,09	0,08	0,09	0,06
17	Slovenya	-0,20	-0,11	-0,03	0,02	0,06	0,14	0,12	0,00
21	Türkiye	0,16	0,16	0,21	0,23	0,19	0,28	0,24	0,21
213	Bankanın Rasyosu	0,04	-0,21	0,12	0,14	0,17	0,24	0,20	0,10

Gri Alan : Negatif Oranları, **Koyu Rakamlar :** %15 ve üzerini ifade etmektedir.

Ülkeler incelendiğinde; 2006-2012 döneminde özkaynak karlılığı kriz öncesine göre azalmakla birlikte en yüksek seyreden ülkeler (bankaları) sırasıyla, Türkiye, Kosova ve Arnavutluk, en düşük seyredenler ise Sırbistan ve Karadağdır. Dönem boyunca, ortalama özkaynak karlılığı en düşük ülkeler ise Karadağ, Slovenya ve Yunanistan olmuştur.

3.4. Kaldıraç (Toplam Aktif / Özkaynaklar)

Kaldıraç oranı, ortalama aktiflerin ortalama özkaynağa oranı şeklinde hesaplanmıştır.

Tablo 6. Kaldıraç Oranı

Banka Sayısı	Kategoriler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
73	AB Üyesi Balkan Ülke.	43,07	14,91	13,36	13,78	13,86	13,49	14,02	18,07
140	AB Üyesi Olmayan Ül.	8,38	8,39	8,11	8,50	8,89	8,66	8,74	8,52
108	Aktif Sıralaması 1-10	13,22	10,86	10,32	10,99	11,32	10,93	11,44	11,30
64	Aktif Sıralaması 11-20	8,61	8,29	7,55	7,58	7,99	8,34	8,25	8,09
83	Halka Açık-Borsa Kote	14,88	11,35	10,44	11,17	11,51	11,03	11,64	11,72
130	Halka Açık Olmayan	8,99	9,04	9,17	9,48	9,81	9,46	9,60	9,36
18	Ana Ülkede Faal	25,39	14,13	12,55	13,29	13,58	13,08	13,94	15,14
195	Ana + Diğer Ülke Faal	8,42	8,34	8,19	8,62	8,96	8,90	8,95	8,63
3	XXL	17,08	11,21	10,05	10,79	11,15	10,41	10,49	11,60
8	XL	16,95	12,91	11,69	12,69	12,77	11,99	12,61	13,09
3	L	8,61	8,72	8,50	9,10	10,43	10,48	12,16	9,71
8	M	8,75	8,87	8,76	9,20	9,95	10,43	10,64	9,52
12	S	9,47	9,19	8,96	9,18	9,38	9,83	10,72	9,53
70	XS	8,26	8,25	8,61	8,90	9,32	9,45	9,82	8,95
109	XXS	7,52	7,39	7,13	6,95	7,06	6,71	6,74	7,07

Ülkeler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT	
12	Arnavutluk	9,24	9,53	9,70	10,65	12,87	13,06	15,50	11,51
22	Bosna Hersek	7,61	7,78	8,59	9,39	10,72	9,60	8,58	8,89
19	Bulgaristan	7,29	7,29	7,43	7,96	8,78	8,69	8,30	7,96
30	Hırvatistan	7,19	7,38	7,25	7,46	7,84	8,88	10,39	8,06
12	Yunanistan	-60,39	20,27	15,64	16,00	15,64	14,94	16,25	5,48
4	Kosova	8,68	8,79	8,49	8,13	7,78	7,94	9,18	8,43
14	Makedonya	8,34	8,57	8,51	7,95	7,64	7,11	6,68	7,83
7	Karadağ	7,96	8,88	8,69	10,54	12,53	11,51	8,71	9,83
25	Romanya	9,57	9,26	9,86	10,64	11,07	10,79	9,76	10,14
30	Sırbistan	4,93	4,84	4,91	4,43	4,20	4,69	5,56	4,79
17	Slovenya	12,76	12,69	13,09	12,74	13,09	12,85	12,25	12,78
21	Türkiye	8,78	8,88	8,46	9,05	9,50	8,95	8,71	8,90
213	Bankanın Rasyosu	12,79	10,61	10,06	10,65	10,98	10,65	11,16	10,99

Gri Alan : %10 ve üzerini, **Koyu Rakamlar :** Negatif değeri ifade etmektedir.

Tablo 6'dan görüleceği üzere, AB üyesi Balkan ülkelerin üye olmayan göre çok yüksek kaldıraç oranına sahip olduğu, ülkelerinde aktif sıralaması açısından 1-10 arasında yer alan, XXL ve XL kategorisinde olan bankaların, halka açık bankaların ve sadece ana ülkesinde faaliyette bulunan bankaların önemli bir şekilde yüksek bir kaldıraç oranına sahip olduğu ve 2006-2012 dönemi boyunca bu şekilde seyir izlediği ve %10 üzerinde yer aldığı, kriz sonrasında da öncesine göre önemli artışlar gösterdiği görülmektedir. Aynı şekilde aktifi düşük, halka açık olmayan, ana ülke dışında da faaliyette bulunan ve aktif sıralamasında 11-20 arasında yer alan bankaların ise kaldıraç oranı 2006-2012 döneminde hep %10'un altında seyretmiştir.

Ülkeler incelendiğinde, 2006-2012 döneminde kaldıraç oranı yüksek ülkelerin Slovenya, Arnavutluk, Romanya ve Karadağ olduğu, Yunanistan'ın 2012 yılındaki negatif değeri dışında yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir. Dönem boyunca, Türkiye, Sırbistan, Bulgaristan, Hırvatistan, Kosova ve Makedonya'nın %10 ve altında seyrettiği görülmektedir.

4. Kredi Riski Analizi

4.1. Toplam Kredi / Toplam Aktif

2006-2012 döneminde 213 bankanın toplam kredi/toplam aktif oranının ortalama %62 olduğu 2006 yılı ortalaması %56 iken 2012 yılında %67 olduğu, ortalaması en düşük bankaların AB üyesi olmayan ülke bankalar, XXL kategorisindeki bankalar olduğu, kriz öncesine göre tüm kategorilerde artış olmakla birlikte, yukarıda belirtilen iki kategoride oranının düşük seyrettiği görülmektedir. AB üyesi balkan ülkeleri ile aktifi düşük (M,S ve XS) gruplarda 2010 ve sonrası kredilerin payının arttığı görülmektedir. Kriz öncesi ve sonrası dönem ortalamaları karşılaştırıldığında tüm kategorilerde artış olmuştur.

Ülkeler incelendiğinde, Arnavutluk %44 ortalama ile en düşük orana sahip iken Türkiye'nin %54, diğer ülkelerin %60 ve üzeri, kriz öncesine göre tüm gruplarda artış görülmekte, özellikle Slovenya, Yunanistan, Karadağ ve Bulgaristan'da 2010 yılı ve sonrası artışlar görülmekte, 2012 yılında %78 ile en yüksek oran Slovenya'nın olmuştur.

Tablo 7. Toplam Kredi / Toplam Aktif

Banka Sayısı	Kategoriler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
73	AB Üyesi Balkan Ülke.	0,73	0,70	0,69	0,71	0,70	0,65	0,61	0,68
140	AB Üyesi Olmayan Ül.	0,61	0,59	0,55	0,55	0,55	0,55	0,49	0,56
108	Aktif Sıralaması 1-10	0,67	0,64	0,62	0,63	0,63	0,60	0,56	0,62
64	Aktif Sıralaması 11-20	0,68	0,66	0,67	0,66	0,65	0,60	0,58	0,64
83	Halka Açık-Borsa Kote	0,67	0,65	0,63	0,64	0,65	0,60	0,55	0,63
130	Halka Açık Olmayan	0,65	0,64	0,60	0,60	0,59	0,62	0,58	0,61
18	Ana Ülkede Faal	0,68	0,65	0,63	0,65	0,65	0,63	0,58	0,64
195	Ana + Diğer Ülke Faal	0,65	0,64	0,61	0,61	0,61	0,57	0,52	0,60
3	XXL	0,64	0,59	0,55	0,59	0,58	0,54	0,48	0,57
8	XL	0,64	0,63	0,60	0,61	0,62	0,61	0,57	0,61
3	L	0,71	0,70	0,70	0,69	0,70	0,67	0,59	0,68
8	M	0,73	0,70	0,70	0,70	0,67	0,64	0,60	0,68
12	S	0,71	0,69	0,68	0,69	0,68	0,63	0,60	0,67
70	XS	0,72	0,71	0,69	0,68	0,67	0,63	0,61	0,67
109	XXS	0,64	0,65	0,66	0,66	0,63	0,57	0,56	0,62
Ülkeler		2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
12	Arnavutluk	0,48	0,49	0,49	0,45	0,40	0,42	0,37	0,44
22	Bosna Hersek	0,71	0,68	0,71	0,69	0,65	0,61	0,64	0,67
19	Bulgaristan	0,74	0,74	0,74	0,74	0,69	0,63	0,58	0,69
30	Hırvatistan	0,71	0,71	0,69	0,68	0,65	0,62	0,60	0,66
12	Yunanistan	0,74	0,70	0,69	0,71	0,71	0,66	0,62	0,69
4	Kosova	0,67	0,63	0,60	0,63	0,70	0,65	0,60	0,64
14	Makedonya	0,61	0,61	0,63	0,67	0,63	0,57	0,50	0,60
7	Karadağ	0,64	0,71	0,76	0,81	0,80	0,69	0,55	0,71
25	Romanya	0,67	0,66	0,65	0,65	0,64	0,60	0,53	0,63
30	Sırbistan	0,66	0,66	0,63	0,61	0,59	0,53	0,59	0,61
17	Slovenya	0,78	0,77	0,73	0,72	0,71	0,67	0,61	0,71
21	Türkiye	0,60	0,57	0,53	0,52	0,53	0,53	0,46	0,54
213	Bankanın Rasyosu	0,67	0,64	0,62	0,63	0,63	0,60	0,56	0,62

Gri Alan : %70 ve üzerini, **Koyu Rakamlar :** %60'ın altını ifade etmektedir.

4.2. Tüketici Kredileri / Toplam Krediler

Bu oran AB üyesi Balkan ülkelerinde kriz öncesi döneme göre düşmüş, üye olmayan ülkelerde ise artmıştır. Aktifi büyüklüğü açısından L, M ve S gruplarında inceleme dönemi boyunca yüksek olmakla birlikte, L, M ve XXS kategorilerinde 2009 yılından sonra önemli artışlar olmuştur. Kriz öncesi ve sonrası dönem ortalamaları karşılaştırıldığında ise AB üyesi olan ülkeler, aktif sıralaması 11-20 arası olanlar ve halka açık olmayan, XL, S ve XS kategorilerinde düşüş görülmüştür.

Tablo 8. Tüketici Kredileri / Toplam Krediler

Banka Sayısı	Kategoriler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
73	AB Üyesi Balkan Ülke.	0,16	0,16	0,16	0,18	0,18	0,19	0,19	0,17
140	AB Üyesi Olmayan Ül.	0,23	0,21	0,22	0,20	0,21	0,19	0,20	0,21
108	Aktif Sıralaması 1-10	0,20	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19
64	Aktif Sıralaması 11-20	0,17	0,15	0,14	0,14	0,17	0,19	0,17	0,16
83	Halka Açık-Borsa Kote	0,21	0,19	0,19	0,18	0,18	0,18	0,19	0,19
130	Halka Açık Olmayan	0,16	0,17	0,18	0,22	0,22	0,21	0,21	0,20
18	Ana Ülkede Faal	0,17	0,16	0,16	0,16	0,17	0,18	0,17	0,17
195	Ana + Diğer Ülke Faal	0,22	0,22	0,22	0,22	0,22	0,20	0,22	0,22
3	XXL	0,20	0,19	0,18	0,18	0,18	0,19	0,18	0,19
8	XL	0,16	0,15	0,15	0,16	0,17	0,18	0,17	0,16
3	L	0,30	0,26	0,24	0,22	0,19	0,18	0,17	0,22
8	M	0,34	0,32	0,32	0,26	0,28	0,22	0,29	0,29
12	S	0,19	0,21	0,24	0,25	0,20	0,23	0,21	0,22
70	XS	0,15	0,17	0,17	0,21	0,23	0,19	0,20	0,19
109	XXS	0,19	0,18	0,16	0,14	0,13	0,11	0,12	0,15

Ülkeler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT	
12	Arnavutluk	0,10	0,11	0,15	0,14	0,10	0,11	0,18	0,13
22	Bosna Hersek	0,31	0,35	0,31	0,26	0,20	0,19	0,27	0,27
19	Bulgaristan	0,15	0,16	0,16	0,18	0,19	0,32	0,34	0,22
30	Hırvatistan	0,41	0,41	0,45	0,34	0,30	0,16	0,27	0,33
12	Yunanistan	0,14	0,13	0,13	0,14	0,15	0,15	0,17	0,15
4	Kosova	0,20	0,13	0,13	0,20	0,16	0,20	0,19	0,17
14	Makedonya	0,29	0,18	0,18	0,09	0,16	0,08	0,02	0,14
7	Karadağ	0,21	0,10	0,11	0,09	0,07	0,04	0,00	0,09
25	Romanya	0,33	0,34	0,35	0,43	0,45	0,39	0,35	0,38
30	Sırbistan	0,10	0,13	0,12	0,12	0,16	0,07	0,12	0,12
17	Slovenya	0,11	0,11	0,09	0,08	0,07	0,07	0,09	0,09
21	Türkiye	0,21	0,19	0,19	0,19	0,19	0,20	0,19	0,19
213	Bankanın Rasyosu	0,20	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19

Gri Alan : %20 ve üzerini, **Koyu Rakamlar** : %10 ve altını ifade etmektedir.

Ülkelere bakıldığında, Arnavutluk, Sırbistan ve Slovenya'da bu oran düşük iken Hırvatistan, Romanya ve Bosna-Hersek'te yüksek seyretmiştir. Tüm kategorilerde artışların özellikle 2012 yılında yüksek oranlara ulaştığı görülmektedir. Bölge ülkelerinde kredi genişlemesi artan bir borçlanma ile sonuçlanmış, bankaların, özel şirketler üzerinde oluşan yüksek düzeyde risk yoğunlaşmasının etkisi, bankaların bireysel segmente odaklanmasını yol açmıştır.

4.3. Takipteki Krediler / Toplam Krediler

Ülkeler incelendiğinde, Türkiye, Sırbistan'da %3 olup, ayrıca Kosova'da %6, diğeri tüm ülkelerde %10 ve üzeri olduğu görülmekte, Yunanistan'da %26, Slovenya'da %23, Makedonya ve Bulgaristan'da %20, Romanya'da %19'dur. 213 bankanın 2006 yılı ortalaması %4 iken 2012 yılı ortalaması %13 olmuştur. Kriz öncesine göre önemli artışlar olmuş, artışlar genel olarak 2009 yılında başlamıştır.

Tablo 9. Takipteki Krediler / Toplam Krediler

Banka Sayısı	Kategoriler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
73	AB Üyesi Balkan Ülke.	0,24	0,19	0,10	0,07	0,04	0,03	0,04	0,10
140	AB Üyesi Olmayan Ül.	0,04	0,04	0,05	0,05	0,03	0,03	0,03	0,04
108	Aktif Sıralaması 1-10	0,14	0,12	0,08	0,06	0,04	0,03	0,04	0,07
64	Aktif Sıralaması 11-20	0,09	0,08	0,08	0,08	0,04	0,03	0,04	0,06
83	Halka Açık-Borsa Kote	0,13	0,12	0,07	0,06	0,04	0,04	0,04	0,07
130	Halka Açık Olmayan	0,14	0,12	0,08	0,06	0,03	0,02	0,02	0,07
18	Ana Ülkede Faal	0,18	0,15	0,08	0,07	0,04	0,04	0,04	0,09
195	Ana + Diğeri Ülke Faal	0,08	0,08	0,07	0,06	0,03	0,03	0,03	0,05
3	XXL	0,15	0,15	0,06	0,06	0,04	0,04	0,04	0,08
8	XL	0,12	0,10	0,07	0,06	0,04	0,04	0,05	0,07
3	L	0,04	0,04	0,05	0,06	0,03	0,02	0,02	0,04
8	M	0,19	0,14	0,12	0,09	0,04	0,03	0,02	0,09
12	S	0,22	0,19	0,09	0,06	0,03	0,02	0,02	0,09
70	XS	0,11	0,09	0,10	0,07	0,03	0,03	0,02	0,06
109	XXS	0,12	0,11	0,09	0,08	0,04	0,04	0,03	0,07

Ülkeler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT	
12	Arnavutluk	0,17	0,15	0,15	0,10	0,05	0,03	0,02	0,10
22	Bosna Hersek	0,10	0,10	0,11	0,04	0,02	0,01	0,02	0,06
19	Bulgaristan	0,20	0,18	0,11	0,06	0,02	0,02	0,02	0,09
30	Hırvatistan	0,14	0,12	0,09	0,06	0,04	0,03	0,02	0,07
12	Yunanistan	0,26	0,21	0,10	0,07	0,04	0,04	0,04	0,11
4	Kosova	0,06	0,04	0,02	0,04	0,15	0,03	0,01	0,05
14	Makedonya	0,20	0,16	0,25	0,22	0,14	0,10	0,01	0,15
7	Karadağ	0,10	0,06	0,17	0,10	0,02	0,01	0,00	0,07
25	Romanya	0,19	0,16	0,13	0,09	0,03	0,03	0,03	0,09
30	Sırbistan	0,03	0,03	0,04	0,03	0,02	0,01	0,03	0,03
17	Slovenya	0,23	0,17	0,12	0,08	0,04	0,02	0,03	0,10
21	Türkiye	0,03	0,03	0,04	0,05	0,03	0,03	0,04	0,03
213	Bankanın Rasyosu	0,13	0,12	0,08	0,06	0,04	0,03	0,04	0,07

Gri Alan : %10 ve üzerini, **Koyu Rakamlar :** %5 ve altını ifade etmektedir.

Tablo 9'dan görüleceği üzere, AB üyesi Balkan ülkelerinde 2006 yılında %4 olan oran 2009 ve izleyen yıllarda artarak 2012 yılında %24 olmuştur. AB üyesi olmayan Balkan ülkelerinde bu oran ortalama %4 olmuş ve 2012 yılında da %4'te kalmış, kriz öncesi ve sonrası aynı düzeylerde seyretmiştir. L kategorisi ve ana ülkesi ve dışında faaliyette bulunan bankalarda nispeten düşük düşük seyretmiştir. 2006-2008 döneminde tüm kategorilerde %2-4 aralığında seyreden oran, 2009-2012 yıllarında %6-24 aralığında gerçekleşmiştir. 213 bankanın rasyosu 2006 yılında %4 iken 2012 yılında %13 olmuştur. Kriz sonrası ortalama (2010-2012) öncesine göre, sadece AB üyesi olmayan ülkelerde aynı kalmış, diğer tüm kategorilerde artış göstermiştir.

5. Likidite Riski

5.1. Kısa Dönemli Mevduat / Mevduat Oranı

Bu oran özellikle kriz ve mevduat faizlerinin yükseldiği dönemlerde azalış göstermekte, dolayısıyla banka maliyetlerini de arttıran bir durum oluşturmakta, ayrıca kredilere göre kısa olan mevduat vade yapısını da olumsuz etkilemektedir. Böylece bankaların kredilere ve özellikle geri dönme ihtimali düşük kredilere karşı kırılabilirliğini arttırmaktadır.

Tablo 10. Kısa Dönemli Mevduat / Mevduat

Banka Sayısı	Kategoriler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
73	AB Üyesi Balkan Ülke.	0,62	0,61	0,68	0,72	0,74	0,76	0,79	0,70
140	AB Üyesi Olmayan Ül.	0,78	0,78	0,82	0,77	0,82	0,84	0,80	0,80
108	Aktif Sıralaması 1-10	0,70	0,69	0,75	0,74	0,78	0,80	0,80	0,75
64	Aktif Sıralaması 11-20	0,77	0,79	0,79	0,85	0,86	0,85	0,74	0,81
83	Halka Açık-Borsa Kote	0,69	0,68	0,74	0,74	0,78	0,80	0,80	0,75
130	Halka Açık Olmayan	0,77	0,75	0,78	0,77	0,77	0,81	0,75	0,77
18	Ana Ülkede Faal	0,66	0,65	0,73	0,78	0,79	0,81	0,78	0,74
195	Ana + Diğer Ülke Faal	0,77	0,76	0,77	0,70	0,77	0,79	0,80	0,77
3	XXL	0,70	0,71	0,74	0,65	0,80	0,81	0,84	0,75
8	XL	0,66	0,64	0,74	0,78	0,79	0,81	0,77	0,74
3	L	0,85	0,86	0,86	0,89	0,77	0,80	0,76	0,83
8	M	0,77	0,76	0,79	0,80	0,78	0,80	0,83	0,79
12	S	0,83	0,77	0,77	0,77	0,81	0,83	0,80	0,80
70	XS	0,74	0,73	0,70	0,69	0,69	0,74	0,73	0,72
109	XXS	0,84	0,84	0,82	0,80	0,81	0,81	0,84	0,82

	Ülkeler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
12	Arnavutluk	0,94	0,93	0,94	0,90	0,90	0,95	0,94	0,93
22	Bosna Hersek	0,81	0,79	0,75	0,71	0,70	0,73	0,67	0,74
19	Bulgaristan	0,92	0,89	0,82	0,77	0,79	0,85	0,91	0,85
30	Hırvatistan	0,83	0,79	0,82	0,81	0,84	0,87	0,83	0,83
12	Yunanistan	0,57	0,56	0,66	0,74	0,76	0,77	0,79	0,69
4	Kosova	1,00	0,98	0,96	0,95	0,99	1,00	1,00	0,98
14	Makedonya	0,93	0,91	0,88	0,88	0,90	0,88	0,93	0,90
7	Karadağ	0,90	0,89	0,91	0,89	0,92	0,74	0,87	0,87
25	Romanya	0,69	0,66	0,66	0,65	0,65	0,68	0,78	0,68
30	Sırbistan	0,50	0,68	0,68	0,75	0,78	0,82	0,75	0,71
17	Slovenya	0,74	0,73	0,72	0,71	0,72	0,76	0,75	0,73
21	Türkiye	0,78	0,78	0,82	0,76	0,82	0,84	0,80	0,80
	213 Bankanın Rasyosu	0,71	0,70	0,75	0,74	0,78	0,80	0,79	0,75

Gri Alan : %80 ve üzerini, **Koyu Rakamlar :** %70 ve altını ifade etmektedir.

AB'ne üye Balkan ülkelerinde 2006 yılında %79 olan oran 2012 yılında %62'ye düşmüş, AB'ye üye olmayan ülkelerde ise 2006 yılındaki %80 olan oran 2012 yılında %78 olmuş, 213 banka ortalaması da 2006 yılında %79 iken %71'e düşmüştür. Halka açık bankalarda düşerken, halka açık olmayan bankalarda aynı düzeylerde kalmış, S,XS ve XXS kategorisindeki ülkelerde dalgalanmakla birlikte aynı düzeyde seyretmiştir. Ancak genel görünüm kriz öncesi dönemde bu oranın %80'ler düzeyinde olduğudur. Kriz öncesi ve sonrası ortalamalar karşılaştırıldığında, L, XS ve XXs kategorileri hariç diğer tüm kategorilerde bu oranın azaldığı görülmüştür.

Ülkeler açısından, Yunanistan ve Sırbistan'da diğer ülkelere oranla düşüş görülmüş, oran sırasıyla %57 ve %50 olmuştur. Romanya'da 2007-2012 döneminde hep %70'in altında, Yunanistan ve Sırbistan'da 2010 ve sonrası dönemde %70'in altında seyrettiği görülmektedir. Arnavutluk, Kosova, Makedonya ve Karadağ'da incelenen dönem boyunca %90 civarı ve üzeri seyretmiştir.

5.2. Likit Aktifler / Toplam Aktifler

Likit aktifler / toplam aktifler oranı, bilançonun aktifi içinde ne kadar likit veya likide yakın aktif değerler bulunduğunu ifade etmektedir. Özellikle mevduatın ortalama vadesinin kısa olduğu bir durumda ve kriz dönemlerinde olası mevduat çekilişleri nedeniyle, bu oranın da yüksek olması tercih edilir.

Bu oran, 213 banka için 2006 yılında %21 iken 2012 yılında %11 olmuştur. Kriz öncesi döneme göre tüm kategorilerde düşüş olmuş, M,S,XS ve XXS kategorisindeki bankalarda da nispeten önemli düşüş olmuştur. Kriz sonrası dalgalanma azalmakla birlikte, kriz öncesine göre %50 ve üzeri olmuştur. Kategorilerin karşılaştırılmasında, aktif sıralaması 1-20, halka açık olmayan ve ana+diğer ülkelere faaliyetinde bulunanlar kategorileri karşılaştırılmalı olarak daha iyi orana sahip olduğu görülmektedir.

Ülkeler açısından, Yunanistan ve Slovenya'da %10'un altına düşmüş, 2012 yılı itibariyle Makedonya ve Karadağ'da sırasıyla %30 ve %29 olmuştur. Yine 2006-2012 döneminde, Makedonya, Kosova ve Bosna-Hersek'te %20 ve üzerinde seyretmiş, Romanya, Sırbistan, Arnavutluk ve Hırvatistan'da da kriz öncesi döneme göre düşüş görülmüştür.

Tablo II. Likit Varlıklar/Toplam Aktifler

Banka Sayısı	Kategoriler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
73	AB Üyesi Balkan Ülke.	0,10	0,10	0,12	0,13	0,13	0,21	0,23	0,15
140	AB Üyesi Olmayan Ül.	0,13	0,12	0,11	0,14	0,16	0,18	0,19	0,15
108	Aktif Sıralaması 1-10	0,11	0,11	0,11	0,13	0,14	0,19	0,20	0,14
64	Aktif Sıralaması 11-20	0,15	0,17	0,17	0,16	0,19	0,23	0,33	0,20
83	Halka Açık-Borsa Kote	0,11	0,11	0,10	0,12	0,13	0,18	0,20	0,14
130	Halka Açık Olmayan	0,13	0,13	0,14	0,17	0,18	0,24	0,24	0,18
18	Ana Ülkede Faal	0,11	0,09	0,10	0,12	0,12	0,17	0,19	0,13
195	Ana + Diğer Ülke Faal	0,13	0,14	0,13	0,16	0,18	0,22	0,24	0,17
3	XXL	0,11	0,11	0,10	0,13	0,12	0,21	0,22	0,14
8	XL	0,10	0,09	0,09	0,11	0,12	0,14	0,14	0,11
3	L	0,15	0,13	0,10	0,12	0,13	0,14	0,23	0,14
8	M	0,13	0,14	0,15	0,17	0,21	0,25	0,27	0,19
12	S	0,12	0,12	0,14	0,16	0,18	0,26	0,30	0,18
70	XS	0,16	0,16	0,16	0,19	0,19	0,26	0,31	0,20
109	XXS	0,19	0,20	0,21	0,21	0,23	0,36	0,38	0,26

Ülkeler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
12 Arnavutluk	0,20	0,18	0,21	0,19	0,16	0,31	0,52	0,25
22 Bosna Hersek	0,21	0,23	0,23	0,22	0,25	0,38	0,34	0,26
19 Bulgaristan	0,19	0,18	0,16	0,15	0,17	0,27	0,32	0,21
30 Hırvatistan	0,16	0,14	0,16	0,18	0,20	0,31	0,29	0,21
12 Yunanistan	0,09	0,09	0,11	0,11	0,11	0,18	0,20	0,13
4 Kosova	0,20	0,25	0,32	0,33	0,27	0,31	0,41	0,30
14 Makedonya	0,30	0,28	0,24	0,23	0,25	0,32	0,34	0,28
7 Karadağ	0,29	0,23	0,21	0,15	0,10	0,22	0,37	0,23
25 Romanya	0,13	0,14	0,18	0,20	0,25	0,33	0,39	0,23
30 Sırbistan	0,17	0,18	0,17	0,30	0,30	0,43	0,45	0,28
17 Slovenya	0,05	0,07	0,09	0,13	0,11	0,13	0,17	0,11
21 Türkiye	0,12	0,11	0,10	0,13	0,14	0,14	0,16	0,13
213 Bankanın Rasyosu	0,12	0,11	0,11	0,14	0,15	0,19	0,21	0,15

Gri Alan : %20 ve üzerini, **Koyu Rakamlar :** %10 ve altını ifade etmektedir.

5.3.Likidite Riski

Likidite riski, mevduat ve kısa vadeli fonların likit aktiflere oranı ile hesaplanmıştır. Oran, bilanço aktifinin kısa sureli fonlarla finanse edilmesini ifade etmekte olup, oran artışı bu anlamda olumsuz olarak yorumlanacaktır. Likidite pozisyonu, bankacılık sektörünün istikrarı hakkında en belirgin sinyallerden birisidir.

Tablo 12. Likidite Riski

Banka Sayısı	Kategoriler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
73	AB Üyesi Balkan Ülke.	8,64	8,29	6,92	6,25	5,79	3,61	3,19	6,10
140	AB Üyesi Olmayan Ül.	5,72	6,05	6,73	5,16	4,77	4,07	3,37	5,12
108	Aktif Sıralaması 1-10	6,97	7,31	7,12	5,82	5,40	3,88	3,37	5,70
64	Aktif Sıralaması 11-20	4,86	4,10	4,30	4,45	3,88	3,23	2,24	3,87
83	Halka Açık-Borsa Kote	7,12	7,40	7,53	6,23	5,83	4,16	3,66	5,99
130	Halka Açık Olmayan	5,93	6,00	5,46	4,66	4,20	3,19	2,37	4,54
18	Ana Ülkede Faal	8,04	9,05	7,68	6,66	6,58	4,33	3,41	6,54
195	Ana + Diğer Ülke Faal	5,74	5,50	6,01	4,85	4,25	3,38	3,14	4,70
3	XXL	6,64	6,98	7,70	5,76	6,14	3,46	3,32	5,71
8	XL	8,43	9,45	8,71	7,47	6,68	5,43	4,30	7,21
3	L	4,94	5,28	6,50	5,48	5,24	5,07	3,27	5,11
8	M	5,96	5,32	4,73	4,21	3,46	2,94	2,59	4,17
12	S	6,74	6,52	5,49	4,91	4,21	2,92	2,62	4,77
70	XS	5,08	5,03	4,98	4,22	4,07	2,98	2,57	4,13
109	XXS	4,10	3,85	3,57	3,53	3,14	2,15	2,03	3,20

Ülkeler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT	
12	Arnavutluk	4,38	5,02	4,18	4,60	5,61	2,97	1,77	4,08
22	Bosna Hersek	3,62	3,43	3,49	3,46	3,17	2,20	2,39	3,11
19	Bulgaristan	4,22	4,49	4,86	5,41	4,20	2,85	2,46	4,07
30	Hırvatistan	4,54	5,04	4,50	3,97	3,48	2,30	2,47	3,76
12	Yunanistan	9,90	9,67	7,84	7,34	7,28	4,01	3,59	7,09
4	Kosova	4,28	3,45	2,72	2,66	3,13	2,71	2,00	2,99
14	Makedonya	2,63	2,80	3,48	3,54	3,28	2,60	2,34	2,95
7	Karadağ	2,69	3,35	3,55	5,07	6,66	3,57	2,16	3,86
25	Romanya	6,36	5,87	4,68	4,01	3,24	2,40	2,00	4,08
30	Sırbistan	4,20	3,75	4,07	2,25	2,19	1,65	1,63	2,82
17	Slovenya	14,51	10,85	8,24	5,54	5,97	5,24	4,13	7,78
21	Türkiye	6,14	6,65	7,78	5,90	5,43	5,12	3,94	5,85
213	Bankanın Rasyosu	6,79	6,96	6,82	5,69	5,26	3,82	3,27	5,52

Gri Alan : %6 ve üzerini, **Koyu Rakamlar :** %4'ün altını ifade etmektedir.

Likidite Riski kategoride yer alan tüm gruplarda 2012 yılında 2006 yılına göre 2 kat ve yakın ve üzerinde artmıştır. 213 banka ortalaması 2006 yılında %3,27 iken 2012 yılında %6,79 olmuştur. AB üyesi balkan ülkelerinde üye olmayanlara göre, halka açık bankalarda açık olmayanlara göre, sadece ana ülkesinde faaliyet gösteren bankaların ana ülke dışında bir ülkede de faaliyet gösteren bankalara göre likidite riskinin yüksek olduğu görülmektedir. Bunun dışında XXL, XL ve S kategorisinde olan bankaların kriz sonrası oranının yüksek olduğu görülmektedir. Kriz öncesi ve sonrası ortalamaların karşılaştırılmasında, tüm kategorilerde kriz sonrası likidite riskinin arttığı görülmektedir.

Ülkeler açısından, Slovenya 2012 yılında %14,51, Yunanistan %9,90 olmuş, diğer ülkelerde %6 ve altında kalmıştır. Kriz öncesi döneme göre, Yunanistan Slovenya, Türkiye ve Romanya'da artışlar, Bosna-Hersek, Makedonya ve Karadağ'da dalgalanma olmakla birlikte düşük seviyesini koruduğu görülmektedir.

6. Sermaye Yeterliliği Ve Diğer Riskler

6.1. Sermaye Yeterliliği Oranı

Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik (Resmi Gazete'nin 28 Haziran 2012 tarih ve 28337 sayılı nüshasında yayımlanmıştır) Yönetmeliğin tanımlar başlıklı 3.maddesinde, Sermaye yeterliliği standart oranı: Konsolide olmayan bazda hesaplanan "özkaynak/(kredi riskine esas tutar + piyasa riskine esas tutar + operasyonel riske esas tutar)" standart oranını ifade etmektedir. Bankaların riske esas tutarı ağırlıklı olarak kredi riskine esa tutardan oluşmaktadır.

Ülkelerin 2009-2013 dönemine ait sermaye yeterliliği oranı tablo 12'den de görüleceği üzere; verisi bulunan tüm ülkelerin 2013 yılı itibariyle öngörülen %8 asgari sermaye yeterlilik oranını tutturduğu görülmektedir. Bunun yanında, kriz süreci değerlendirildiğinde, Yunanistan'da önemli bir düşüş ve sonrası toparlanma olduğu, bunun dışındaki tüm ülkelerde %10'un üzerinde bir rasyo olduğu, 2013 itibariyle Yunanistan ve Slovenya'nın diğer ülkelere göre daha düşük bir orana sahip olduğu ve 2006-2012 dönemi boyunca da diğer ülkelere göre daha düşük sermaye yeterlilik oranı ile faaliyette bulunduğu görülmektedir.

Tablo 13. Sermaye Yeterliliği

Ülkeler	2013	2012	2011	2010	2009
Arnavutluk	17,9	16,2	15,6	15,4	16,2
Bosna Hersek	17,0	17,0	17,1	16,2	16,1
Bulgaristan	17,0	16,6	17,6	17,4	17,0
Hırvatistan	20,9	20,9	20,5	18,8	16,4
Yunanistan	11,7	9,6	-1,7	12,3	11,7
Kosova	16,8	17,9	17,6	18,6	14,2
Makedonya	16,8	17,1	16,8	16,1	16,4
Karadağ	-	14,7	16,5	15,9	15,7
Romanya	13,9	14,9	14,9	19,9	19,9
Sırbistan	20,5	19,9	19,1	19,9	21,4
Slovenya	11,1	11,4	11,9	11,4	11,7
Türkiye	15,7	17,9	16,6	19,0	20,6

Oranlar, ülkenin bankacılık sektörü için hesaplanan ve açıklanan oranlardır.

Kaynak: IMF, GFSR-FSITables-April2014, <http://fsi.imf.org/fsitables.aspx>

Raiffeisen Bank International A.G. (2014)

Ülkeler karşılaştırıldığında, sermaye yeterlilik rasyosunda Sırbistan (%20.5) ile Hırvatistan (%20,9) en yüksek orana sahip iken, bu ülkeleri Arnavutluk, Bosna-Hersek ve Bulgaristan sırasıyla izlemiş, bu oranın en düşük olduğu ülke Yunanistan (%11,7) ve Slovenya olmuştur (%11.1).

Avrupa krizinden etkilenen bölge ülkelerinin, takipteki kredilerinin artması, karlılık oranlarının düşmesi dikkate alındığında, ülkelerin sermaye yeterlilik oranlarının 2006-2012 dönemi boyunca ve her yıl itibariyle (Yunanistan 2011 yılı hariç) %8 ve üzerinde yer almasının olumlu olduğu ve sermayenin kriz döneminde bankalara destek olduğunu söyleyebiliriz.

6.2. Faiz Riski

Faiz riski oranı, faize maruz ortalama pasiflerin ortalama getirili aktiflere oranı ile hesaplanmıştır. Oranın 1'in üzerinde olması, ortalama getirili aktiflerin üzerinde faize maruz pasif olduğu ve faiz yükselişinde bankaların faiz yükü altına girdiği ve karlılığına olumsuz etki edebileceğini ifade edebiliriz. Tam tersi durumda da faizlerin düşmesinin olumlu etkilerinden bahsedebiliriz. Ancak, kriz sürecinden geçilmesi dikkate alınarak, olumsuz etkilerinin yaşandığı ve faiz artışının olması kaçınılmaz, dolayısıyla faiz riskinin artma ihtimali de yüksektir.

AB üyesi Balkan ülkelerinde, bu oran 2012 yılında 1,08 olarak gerçekleştirmiş ve 2006-2012 döneminde hep %1'in üzerinde seyretmiş, bunun yanında M ve altındaki kategorilerde (S, XS ve XXS) yer alan bankalarda kriz öncesi ve sonrasında da %1 ve üzerinde gerçekleşmiştir. 213 bankanın 2006 yılı ortalaması 0,96 iken 2012 yılında 1 olarak gerçekleşmiştir. Kriz öncesi ve sonrası dönem ortalamalarının karşılaştırılması ile, halka açık olmayan, M ve XS kategorilerinde

düşüş olmuş, aktif sıralaması 11-20 kategorisinde değişme olmamış, bunların dışındaki tüm kategorilerde faiz riski artmıştır. AB üyesi olmayan ülkeler, aktif sıralaması 1-10, halka çık ve ana+diğer ülkelerde faaliyette bulunanlar kategorisi ile küçük aktive sahip bankalar karşılaştırmalı olarak daha iyi orana sahip olduğu görülmektedir.

Ülkeler açısından, 2012 yılı itibarıyla Makedonya'da %1,27 olmuş, Slovenya, Türkiye ve Sırbistan'da %1'in altında, diğer tüm ülkelerde %1'in üstünde gerçekleşmiştir. Romanya, Sırbistan, Karadağ, Hırvatistan, Bulgaristan ve Arnavutluk'ta 2006 yılına göre düşüş görülmektedir.

Tablo 14. Faiz Riski

Banka Sayısı	Kategoriler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
73	AB Üyesi Balkan Ülke.	1,08	1,02	1,00	1,01	1,02	1,01	1,00	1,02
140	AB Üyesi Olmayan Ül.	0,95	0,95	0,93	0,93	0,93	0,91	0,92	0,93
108	Aktif Sıralaması 1-10	1,00	0,98	0,96	0,97	0,97	0,96	0,96	0,97
64	Aktif Sıralaması 11-20	0,99	0,98	0,95	0,97	0,98	0,99	0,99	0,98
83	Halka Açık-Borsa Kote	1,01	0,97	0,95	0,95	0,96	0,94	0,95	0,96
130	Halka Açık Olmayan	1,00	0,99	0,99	1,01	1,02	1,04	1,04	1,01
18	Ana Ülkede Faal	1,04	0,99	0,97	0,97	0,98	0,98	0,97	0,99
195	Ana + Diğer Ülke Faal	0,96	0,96	0,95	0,96	0,96	0,95	0,96	0,96
3	XXL	0,98	0,95	0,93	0,93	0,92	0,91	0,90	0,93
8	XL	1,02	0,98	0,96	0,96	0,96	0,94	0,94	0,97
3	L	0,95	0,94	0,92	0,90	0,91	0,91	0,93	0,92
8	M	1,02	1,01	1,01	1,03	1,06	1,09	1,11	1,05
12	S	1,02	1,02	1,01	1,02	1,02	1,02	1,00	1,01
70	XS	1,00	1,00	1,00	1,02	1,02	1,01	1,03	1,01
109	XXS	1,05	1,04	1,02	1,01	1,03	1,03	1,02	1,03
Ülkeler		2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
12	Arnavutluk	1,02	1,02	1,03	1,03	1,03	1,08	1,08	1,04
22	Bosna Hersek	1,08	1,11	1,12	1,10	1,12	1,10	1,06	1,10
19	Bulgaristan	1,00	0,99	0,98	0,99	1,02	1,03	1,03	1,01
30	Hırvatistan	1,00	1,00	0,99	1,00	1,00	1,03	1,05	1,01
12	Yunanistan	1,10	1,01	0,98	0,98	0,99	0,98	0,97	1,00
4	Kosova	1,05	1,05	1,10	1,05	1,04	1,04	1,03	1,05
14	Makedonya	1,27	1,19	1,16	1,13	1,08	1,01	0,96	1,11
7	Karadağ	1,09	1,07	1,07	1,04	1,05	1,08	1,13	1,08
25	Romanya	1,08	1,10	1,13	1,20	1,23	1,23	1,24	1,17
30	Sırbistan	0,93	0,93	0,94	0,96	1,02	1,12	1,20	1,01
17	Slovenya	0,98	0,97	0,97	0,96	0,95	0,96	0,96	0,96
21	Türkiye	0,94	0,94	0,92	0,91	0,90	0,88	0,88	0,91
213	Bankanın Rasyosu	1,00	0,98	0,96	0,97	0,97	0,96	0,96	0,97

Gri Alan : % 1 ve üzerini ifade etmektedir.

6.3. Operasyon Riski

Operasyon riski, toplam faiz dışı faaliyet gelirlerinin özkaynaklara oranı ile hesaplanmıştır.2006-2012 döneminde operasyon riskinde, 213 banka ortalaması 2006 yılında %2 olan oranı 2012 yılında %1'e dışmüştür. XXL ve XL grubundaki bankaların dışük seyrettiği, XXS grubunun %3 olduğu, AB üyesi Balkan lkelerinin, halka açık bankaların ana ülkede faaliyet gösteren bankaların oranının %1 olduğu görülmektedir. Kriz ncesi ve sonrası dönem ortalamaları karşılaştırıldığında, halka açık olmayan, XS ve XXS kategorisinde oran değişmemiş, L kategorisinde artış olmuş, bunların dışında tüm kategorilerde dışüş görülmüştür.

Tablo 15. Operasyon Riski

Banka Sayısı	Kategoriler	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
73	AB Üyesi Balkan lke.	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
140	AB Üyesi Olmayan l.	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
108	Aktif Sıralaması 1-10	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,02	0,02	0,01
64	Aktif Sıralaması 11-20	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01	0,03	0,03	0,02
83	Halka Açık-Borsa Kote	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,01
130	Halka Açık Olmayan	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02
18	Ana lkede Faal	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
195	Ana + Diğer lke Faal	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
3	XXL	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01
8	XL	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
3	L	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02
8	M	0,02	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
12	S	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
70	XS	0,02	0,02	0,02	0,03	0,01	0,02	0,02	0,02
109	XXS	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02	0,03	0,04	0,03
lkeler		2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT
12	Arnavutluk	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
22	Bosna Hersek	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,02
19	Bulgaristan	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,01
30	Hırvatistan	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
12	Yunanistan	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
4	Kosova	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01
14	Makedonya	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
7	Karadağ	0,02	0,01	0,02	0,01	0,02	0,02	0,03	0,02
25	Romanya	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02
30	Sırbistan	0,08	0,10	0,07	0,10	0,02	0,04	0,08	0,07
17	Slovenya	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
21	Türkiye	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
213 Banka Rasyosu		0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,02	0,02	0,01

Gri Alan : %3 ve üzerini, **Koyu Rakamlar** : % 1 ve altını ifade etmektedir.

lkeler açısından, sadece Sırbistan'da bu oran yüksek bir şekilde artarak 2012 yılı itibariyle %8 olarak gerçekleşmiş, ancak dönem içerisinde de yüksek seyrettiği görülmüştür. Bunun dışında, Arnavutluk, Bulgaristan, Yunanistan, Kosova ve Slovenya'da oranının %1 olarak gerçekleştiği görülmektedir. 213 banka ortalaması da 2006 yılında %2 iken 2012 yılında %1'e dışmüştür.

7. Sonuç

Balkan ülkelerinin bankacılık sektörleri hakkında genel olarak şu hususlar belirtilebilir;

- Balkan ülkelerinin birçoğu krizin ortaya çıktığı ülkeler değil, bu ülkelerde faaliyette bulunan Avrupa kökenli bankalar vasıtasıyla, Avrupa ülkeleri ile ekonomik ve finansal bağlantı ve ilişkiler vasıtasıyla krizin etkilediği ülkeler olduğu,
- Balkan ülkelerinde yabancı bankaların toplam bankacılık sektöründeki payının aktif toplamı dikkate alınarak yapılan sınıflandırmasında Türkiye, Slovenya ve Yunanistan hariç %70-95 aralığında olduğu,
- 2012 yılında 2011 yılına göre kredilerde Türkiye dışında yüksek bir artış olmadığı, düşük oranlardaki artış yanında azalış olan ülkeler de olduğu,
- 2012 yılında 2011 yılına göre aktiflerde Türkiye dışında yüksek bir artış olmadığı, düşük oranlardaki artış yanında azalış olan ülkeler de olduğu,
- Takipteki kredilerin dönem boyunca önemli artışlar gösterdiği, 2012 yılı itibariyle Yunanistan'da %23,3 ve Arnavutluk'ta %22,5 ve diğer ülkelerde de %15 civarında yer aldığı, Türkiye'nin %2,7 ile en düşük orana sahip olduğu, Kosova'nın %7,5 ile ikinci en düşük ülke olduğu görülmektedir. (bu hususlara ilişkin veriler tablo-1'de de yer almaktadır.)
- Sermaye yeterlilik rasyosunu tutturdukları görülmüştür.

213 bankanın ve bunların oluşturduğu kategorilerin, 2006-2012 dönemine ilişkin olarak yapılan analizi ile ulaşılan sonuçlar sınıflandırılarak açıklanmaktadır.

Tablo 16. 213 Banka Verisinin 2006-2012 Gelişimi

	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	ORT	2012.....2006
Net Faiz Marjı	0,04	0,04	0,04	0,05	0,04	0,05	0,05	0,04	
Aktif karlılığı	0,00	-0,02	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01	
Özkaynak Karlılığı	0,04	-0,21	0,12	0,14	0,17	0,24	0,2	0,1	
Kaldıraç	12,79	10,61	10,06	10,65	10,98	10,65	11,16	10,99	
T.Kredi/Aktif	0,67	0,64	0,62	0,63	0,63	0,60	0,56	0,62	
Takipteki Krd./Kredi.	0,13	0,12	0,08	0,06	0,04	0,03	0,04	0,07	
Tüketici Krd./T.Kredi	0,20	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19	
KV Mevduat /Mevduat	0,71	0,7	0,75	0,74	0,78	0,8	0,79	0,75	
Likit Varlıklar/Aktif	0,12	0,11	0,11	0,14	0,15	0,19	0,21	0,15	
Likidite Riski	6,79	6,96	6,82	5,69	5,26	3,82	3,27	5,52	
Faiz Riski	1,0	0,98	0,96	0,97	0,97	0,96	0,96	0,97	
Operasyon Riski	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,02	0,02	0,01	

Gri Alan : Ortalamanın üzerinde olanlar

Tablo-16'daki veriler ile 213 bankanın 2006-2012 dönemi dikkate alınarak ve kriz öncesi (2006-2009) ve sonrası (2010-2012) dönem olarak karşılaştırmalar yapıldığında zet olarak şunlar belirtilebilir; net faiz marjında ufak bir oranda olsa azalma, aktif karlılığında azalma, zkaynak karlılığında önemli oranda azalma, kaldıraç oranında 2012 yılında yükselme, toplam kredilerin aktive oranında artış, tüketiciler kredilerinin toplam kredilere oranı sabit kalmış, kısa vadeli mevduatın toplam mevduat içindeki payı azalmış, likit varlıkların toplam aktiflere oranı azalmış, likidite riski artmış, faiz riski artmış ve operasyon riski azalmıştır.

12 Balkan ülkesinde 2012 yılsonu itibariyle faaliyet gösteren toplam aktifi 1.934 milyon USD olan 338 adet ticari, tasarruf ve kooperatif bankasından, toplam aktifi 1.476 milyon USD olan 213 banka incelemeye dahil edilmiştir. İnceleme, 213 bankanın ülkelerine, AB yesi olan Balkan lkeleri (73 adet) ve olmayan (140 adet), kendi ülkesinde aktif sırası 1-10 ile 11-20 arasında olanlar, halka açık olanlar (83 adet) ve olmayanlar (130 adet), sadece kurulduğu ülkede faaliyet gösterenler (18 adet) ve kurulduğu ana ülke dışında bir ülke de faaliyet gösteren (195 adet), ayrıca aktif tutarları dikkate alınarak sınıflandırma yapılmış ve bu kapsamda aktiflerine göre de 7 gruba ayrılmış, ayrıca bankalar faaliyette bulunduğu ülkelere göre de sınıflandırılmışlardır.

İncelemeler karlılık, kredi riski ile sermaye yeterliği ve diğer riskleri (likidite, faiz, operasyon) kapsayan 13 adet başlıkta ve yukarıda belirtilen her bir sınıflandırma için yapılmıştır. Sınıflandırmaların birbiri ile yapılan karşılaştırmasında -örneğin halka açık bankaların halka açık olmayan bankalarla karşılaştırılması gibi- her bir sınıfın 2006-2012 yılları arasında her bir yıl, 213 banka rasyosu ile karşılaştırılması yapılmış, ayrıca her bir kategorinin 2006-2012 dönemi için hesaplanan ortalaması, kriz öncesi (2006-2009) ve kriz sonrası (2010-2012) bu ortalamaya göre nasıl bir seyir izlediği analiz edilmiştir. Sonuçta, bu iki sonuca göre sınıflandırmaların birbiri ile karşılaştırılması yapılmıştır. Aşağıdaki karşılaştırmalar ve açıklamalar buna dayandırılmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalar kapsamında yapılan 12 adet analizde, kategorilerin 2006-2012 dönemi ortalamalarının birbiri ile karşılaştırılmasıyla ulaşılan sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiş ve açıklanmıştır. Rakamlar, karşılaştırılan kategorilerde, bir kategorinin diğerinden 12 rasyodan kaçında daha iyi durumda olduğunu göstermektedir. (Ayrıca bakınız : Ek:3)

Tablo 17. Kategorilerin Karşılaştırılması ve Üstün Oldukları Rasyoların Sayısı (2006-2012 dönemi ortalamaları ile)

Kategoriler	Toplam	Kredi Riski	Likidite Riski	Karlılık Oranları	Faiz+Oper. Riski
AB Üyesi Balkan Ülke.	3	1	1	0	1
AB Üyesi Olmayan Ül.	8	2	1	4	1
Aktif Sıralaması 1-10	5	1	1	1	2
Aktif Sıralaması 11-20	6	2	2	2	0
Halka Açık-Borsa Kote	4	1	1	0	2
Halka Açık Olmayan	6	1	2	3	0
Ana Ülkede Faal	3	1	1	0	1
Ana + Diğer Ülke Faal	9	2	2	4	1
XXL	2	1	0	0	1
XL	3	0	1	1	1
L	6	1	1	4	0
M	8	3	1	3	1
S	5	2	1	1	1
XS	3	1	0	1	1
XXS	5	0	2	2	1

Kaynak: Ek-3'ten faydalanılarak hazırlanmıştır.

- Avrupa Birliği'ne üye olmayan Balkan ülkelerinde faaliyet gösteren 140 bankanın sonuçları, üye ülkelerdeki 73 adet bankaya göre daha iyi sonuçlara sahip olduğu, üye ülkelerdeki bankaların sadece kredi/aktif, operasyon riski ve kısa vadeli mevduatın toplam mevduat içindeki payında daha iyi sonuca sahip olduğu, diğer 8 oranda AB üyesi olmayan ülke bankalarının daha iyi sonuçlar gösterdiği,
- Ülkelerinde aktif tutarı bakımından 11-20 arasında yer alan bankaların, karlılık, kredi riski, likidite riski oranlarında daha iyi olduğu, aktif sıralaması 1-10 arası olan bankaların faiz ve operasyon riskinde daha iyi olduğu,

- Halka açık olmayan bankaların likidite, ve karlılık oranlarında daha iyi olduğu, halka açık olan bankaların ise faiz ve operasyon riskinde daha iyi sonuçlar gösterdiği,
- Ana lkesi ve başka bir ülkede faaliyet gösteren bankaların sonuçlarının sadece ana ülkesinde faaliyet gösteren bankalara göre daha iyi olduğu ve toplam 9 oranda daha iyi sonuçlar gösterdiği, tüm karlılık oranlarında üstün olduğu, faiz riskinde de iyi olduğu, operasyon riskinde ise nispeten daha kötü olduğu,
- Aktif tutarına göre yapılan sınıflandırma ile L-M ve S kategorisindeki bankaların diğer bir deyişle aktif sınıflandırmasında ortalarda yer alan bankaların daha iyi sonuçlar gösterdiği, aktif tutarı yüksek XXL ve XL kategorisindeki bankaların daha az rasyoda iyi olduğu,
- lke sınıflandırmaları açısından 13 analizle yapılan karşılaştırmada, Kosova, Türkiye ve Sırbistan'ın daha iyi sonuçlar gösterdiği, Yunanistan ve Slovenya'nın daha olumsuz sonuçlar gösterdiği, Sermaye yeterliliği açısından ise Yunanistan'ın 2011 yılındaki düşük oranı dışında tüm ülkelerin 2006-2012 döneminde sermaye yeterlilik oranı asgari oran olan %8'in üzerinde yer aldığı görülmüştür.

Yukarıdaki açıklamalar kapsamında, 2006-2012 döneminde, 2006-2009 döneminde kriz öncesi dönem ve 2010-2012 döneminde de kriz sonrası dönem olarak ayırıp kriz öncesi ve sonrası dönem ortalamalarını alarak, karşılaştırdığımızda 12 adet oranın (sermaye yeterliliği oranı hariç) analizi ile kategorilerin karşılaştırma sonuçları için şunları söyleyebiliriz. (Ayrıca bakınız : Ek:4)

- Toplam kredi / aktif oranı, likidite riski ve takipteki krediler / toplam krediler oranı (1 kategoride 2 dönem eşit olmuş) tüm kategorilerde kriz öncesi döneme göre artış olmuştur.
- Likit aktiflerin / toplam aktiflere oranı, aktif karlılığı, zkaynak karlılığı, net faiz marjında tüm kategorilerde kriz sonrası dönemde kriz öncesi döneme göre azalma meydana gelmiştir. Kısa dönemli mevduatı/mevduat oranı ile operasyon riskinde 12 kategoride azalma meydana gelmiştir.
- Toplam 16 kategoriden, tüketiciler/toplam krediler oranında 7 artış, 6 azalış, kaldıraç oranında 9 artış, 7 azalış ve faiz riskinde 12 artış 3 azalış meydana gelmiş, diğer kategorilerde ise değişim olmamış, öncesi ve sonrasında aynı oran gerçekleşmiştir.
- lkeler açısından, Karadağ, Bosna-Hersek ve Makedonya'nın olumlu gelişme kaydeden oranları, olumsuz gelişme gösterenlere göre daha çoktur. Bu açıdan, bu ülkelerin kriz sonrası daha iyi bir toparlanma gösterdiğini söyleyebiliriz. Kosova, Yunanistan, Slovenya, Romanya, Bulgaristan, Hırvatistan, Sırbistan, Türkiye, Arnavutluk ve Makedonya'nın incelenen 213 banka oranları itibariyle, kriz öncesine göre kriz sonrası dönemde bozulmalar görülmüş, bozulmalar ağırlıklı olarak 2011 yılında daha çok görülmüştür. İyileşme olan rasyolar genellikle sırasıyla kredi / aktif, operasyon riski, kaldıraç, tüketiciler/toplam krediler olup, bozulma görülen rasyolar ise likit aktifler / toplam aktifler, likidite riski, takipteki krediler / toplam krediler, aktif karlılığı, zkaynak karlılığı, net faiz marjı, likit aktifleri/ kısa vadeli pasifler'dir.

Kaynaklar

- CAUSEVİC, Fikret (2012). **Small Open Economies in the Western Balkans: Controlled Fiscal Expansion for a New Deal for the Western Balkans**, South East European Studies at Oxford, s.1
- BDDK, Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik (Resmi Gazete'nin 28 Haziran 2012 tarih ve 28337 sayılı nüshasında yayımlanmıştır)
- EBF. (2013). **European Banking Sector 2013**, <http://www.ebf-fbe.eu/wp-content/uploads/2014/02/FF2012.pdf>
- EKEN, M.Hasan, KALE,Süleyman SELİMLER, Hüseyin, ULUSOY Veysel (2013). The Effects of Global Financial Crisis on the Behavior of European Banks: A Risk and Profitability Analysis Approach, **ACRN Journal of Finance and Risk Perspectives** 1 (2), 17-42
- European Investment Bank.(2013). Banking and Central and Eastern Europe and Turkey: Challenges and Opportunities, www.
- GANİC, Mehmet.(2013). The EU Debt Crisis: A Reflection on Financial Sector of the Western Balkans, **Journal of Business, Economics and Finance**, Volume 2, Issue 1.
- GANİC, Mehmet.(2012). The Impact the Global Financial Crisis on the Banking Sector of Western Balkans: Cross-Country Comparison Analysis, **Journal of Economic and Social Studies**, (online Vol. 2, No. 2 (July 2012)).
- IMF, Financial Soundness Indicators, <http://elibrary-data.imf.org/Report.aspx?Report=4160278>, (Erişim:15.05.2014)
- IMF, GFSR-FSITables-April2014, <http://fsi.imf.org/fsitables.aspx>, (Erişim:15.05.2014)
- National Bank of Romania. (2013). **Financial Stability Report 2013**, www.bnro.ro/files/d/Pubs_en/RSF/eRSF2013.pdf, (Erişim: 05.06.2014)
- PERE, Engjell ve HASHORVA Albana. (2011).Western Balkans' Countries in Focus of Global Economics Crisis, **The Annals of The "Ștefan cel Mare" University of Suceava**. Fascicle of The Faculty of Economics and Public Administration Vol. 11, No. 1(13), (p.103-113)
- RaiffeisenBankInternationalA.G.(2014)**CEEBankingSectorReport:May2014**,http://www.rbinternational.com/eBusiness/services/resources/media/829189266947841370-829189181316930732_829602947997338151_829603177241218127-845106675835384990-1-2-EN.pdf (Erişim : 03.06.2014)
- SINKEY, J.F. Jr. (1989). **Commercial Bank Financial Management in the Financial Services Industry**, Third Edition, U.S.A.: MacMillan Publishing Company.
- Uncredit. (2012). **CEE Banking Outlook**, www.unicreditbulbank.bg/.../bulbankwebsite/.../cee_banking_outlook_2012.pdf (Erişim : 30.05.2014)
- ŽIVKO, Igor** & KANDZİJA, Tomislav. (2013). Impact of Financial Crisis on Banking Sector Stability in Republic Croatia, **Business Excellence**, Vol.7 No.1 June 2013.

İnternet Kaynakları

Bankscope (Bureau van Dijk), www.bankscope.com (Erişim : 01.06.2014)

Ek 1. Tanımlar ve Analizde Kullanılan Rasyolar

KULLANILAN RASYOLAR	FORMÜL : PAY	FORMÜL : PAYDA
Kredi / Aktif	Ortalama Krediler	Ortalama Aktifler
Tüketici Kredisi / Toplam Kredi	Diğer Tüketici/Bireysel Krediler	Toplam Krediler
Takipteki Krediler/ Top.Krediler	Takipteki Krediler	Toplam Krediler
Likidite Riski	Mevduat ve Kısa Süreli Fonlar	Likit Aktifler
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	Likit Aktifler	Toplam Aktifler
Kısa Süreli Mevduat / Mevduat	Toplam Tasarruf Mevduatı	Toplam Mevduat
Kaldıraç	Ortalama Aktifler	Ort.Ozkaynak
Aktif Karlılığı	Net Gelir	Ort.Aktifler
Özkaynak Karlılığı	Net Gelir	Ort.Özkaynaklar
Net Faiz Marjı	Net Faiz Gelirleri	Ort.Getirili Aktifler
Faiz Riski	Ortalama Faiz Maruz Pasifler	Ort.Getirili Aktifler
Operasyon Riski	T.Faiz Dışı Faaliyet Gelirleri	Özkaynak

Ek 2. Bankaların Sınıflandırılması

Kategoriler	Banka sayısı	Kriter
AB Üyesi Balkan Ülke.	73	AB'ne Üye Balkan Ülkelerini (Bulgaristan, Yunanistan, Slovenya, Romanya)
AB Üyesi Olmayan Ülkeler	140	AB'ye Üye Olmayan Balkan Ülkeleri (Arnavutluk, Karadağ, Bosna&Hersek, Hırvatistan,Makendonya, Kosova, Sırbistan,Türkiye)
Aktif Sıralaması 1-10	108	Aktif Büyüklüğü Açısından Kendi Ülkesinde ilk 10'da Alan Bankalar
Aktif Sıralaması 11-20	64	Aktif Büyüklüğü Açısından Kendi Ülkesinde ilk 11-20 Arasında Yer Alan Bankalar
Halka Açık-Borsa Kote	83	Borsada İşlem Gören Bankalar
Halka Açık Olmayan	130	Borsada İşlem Görmeyen Bankalar
Ana Ülkede Faaliyette	18	Sadece Kurulduğu Ülkede Faaliyette Bulunan Bankalar
Ana + Diğer Ülke Faaliyette	195	Kurulduğu Ülke Dışında Başka Bir Ülkede de Faaliyette Bulunan Bankalar
XXL	3	Aktif Toplamı 100 milyar USD'den Büyük bankalar
XL	8	Aktif Toplamı 50-100 Milyar USD Olan Bankalar
L	3	Aktif Toplamı 25-50 Milyar USD Olan Bankalar
M	8	Aktif Toplamı 10-25 Milyar USD Olan Bankalar
S	12	Aktif Toplamı 5-10 Milyar USD Olan Bankalar
XS	70	Aktif Toplamı 1-5 Milyar USD Olan Bankalar
XXS	109	Aktif Toplamı 1 Milyar USD' Küçük Olan Bankalar
Ticari bankalar	195	Başlıca Faaliyeti Ticari faaliyetler ve Mevduat Olan
Tasarruf Bankaları	9	Başlıca Faaliyeti Uzun Dönemli Borçlanma ve Kredi
Kooperatif Bankaları	9	Başlıca Faaliyeti Konut Kredileri İşlemleri

Ek 3. Kategorilerin Karşılaştırılması (2006-2012 dönemi ortalamaları ile)

Kategoriler	Kredi/ Aktif	Tük. Krd./ T.Krd	Tak. Krd./ T.Krd	Lik. Akt/ T.Aktif	KDM/ Mevd	Kaldıraç	Aktif Karl.	Özkayn. Karlı	Net Faiz Marj	Faiz Risk	Opr. Risk
AB Balkan Ülke.	+			=	+						+
AB Üyesi Olmayan Ül.		+	+	=		+	+	+	+	+	
Aktif Sıralaması 1-10		+			+		=	+		+	+
Aktif Sıralaması 11-20	+		+	+		+	=		+		
Halka Açık-Borsa Kote	+		=		+		=			+	+
Halka Açık Olmayan		+	=	+		+	=	+	+		
Ana Ülkede Faal	+				+						+
Ana + Diğer Ülke Faal		+	+	+		+	+	+	+	+	
XXL			+								+
XL								+			+
L	+				+	+	+	+	+		
M	+	+	+		+	+		+	+	+	
S	+		+		+	+				+	
XS	+				+	+				+	
XXS				+	+	+			+	+	

(+) işareti, analiz edilen rasyoda bir kategorinin diğer kategoriye göre daha iyi durumda olduğunu, (=) eşit olduğunu ifade etmektedir.

Ek : 4 : Kategorilerin Kriz Öncesi (2006-2009) ve Kriz Sonrası (2010-2012) Dönem Ortalamalarının Karşılaştırılması

Kategoriler	Krd/ Aktif	Tük.Krd/ T.Krd	Tak.Krd./ T.Krd	Likidite Riski	Lik. Aktif/ T.Aktif	KDM/ Mev	Kaldı- raç	Aktif Karlı	Özkaynak Karlı	Net Faiz Marjı	Faiz Risk	Ope Risk
AB Üyesi Balkan Ülke.	+	-	+	+	-	-	+	-	-	-	+	-
AB Üyesi Olmayan Ülke.	+	+	=	+	-	-	-	-	-	-	+	-
Aktif Sıra 1-10	+	=	+	+	-	-	+	-	-	-	+	-
Aktif Sıra 11-20	+	-	+	+	-	-	+	-	-	-	=	-
Halka Açık- Borsa Kote	+	+	+	+	-	-	+	-	-	-	+	-
Halka Açık Olmay	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	=
Ana Ülkede Faal	+	=	+	+	-	-	+	-	-	-	+	-
Ana + Diğ Ülke Faal	+	=	+	+	-	=	-	-	-	-	+	-
XXL	+	+	+	+	-	-	+	-	-	-	+	-
XL	+	-	+	+	-	-	+	-	-	-	+	-
L	+	+	+	+	-	+	-	-	-	-	+	+
M	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-
S	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-	+	-
XS	+	-	+	+	-	+	-	-	-	-	-	=
XXS	+	+	+	+	-	+	+	-	-	-	+	=
213 Banka Rasyo.	+	+	+	+	-	-	+	-	-	-	+	-

(+) işaretli, kriz sonrası (2010-2012) ortalamasının, kriz öncesi (2006-2009) ortalamasına göre artış gösterdiğini, (-) azalış gösterdiğini, (=) değişmediğini ifade etmektedir.

